

трансформації відбуваються на всіх рівнях суспільного життя, що може негативно позначитися на соціальній активності людей в майбутньому, які ще й власноруч посилюють негативні тенденції за рахунок уникання справжньої реальності та занурення в ірраціональний світ віртуального.

Література:

1. Гарькавець С. О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі: [монографія] / С. О. Гарькавець. – Луганськ : вид-во «Ноулідж», 2010. – 343 с.
2. Почепцов Г. Информация без связи с реальностью. [Электронный ресурс] / Георгий Почепцов. – Режим доступа к ресурсу : https://zn.ua/socium/informaciya-bez-svyazi-s-realnostyu-293877_.html
3. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Фрэнсис Фукуяма; [пер. с англ. М. Б. Левин]. – М. : Изд-во АСТ, 2010. – 588 с.
4. Харари Ю. Н. Homo Deus. Краткая история будущего / Юваль Ной Харари; [пер. с англ. А. Андреева]. – М. : Синдбад, 2016. – 496 с.

Мартинюк Е.І.

*Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
(Україна, м.Одеса),*

доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент

Никитченко О.Е.

*Одеський національний політехнічний університет
(Україна, м. Одеса),*

*доцент кафедри культурології, мистецтвознавства
та філософії культури, кандидат філософських наук*

СМІХОВА КУЛЬТУРА ЗА ЧАСІВ ПАНДЕМІЇ «COVID-19»

Актуальність проблеми, що розглядається, обумовлена саме тим, що зараз людство перебуває перед антропологічним викликом у вирі подій, пов'язаних саме з розширенням цього коронавірусу.

Як відомо з історії, сміх поряд із страхом, панікою, раціональним осмисленням і таке інше, завжди був іманентною характеристикою ставлення суспільства в цілому, та поодинокі людини зокрема, до усякого лиха, що вони потерпали.

Метою даного дослідження є характеристика особливостей сміхової культури, що вже склалася і продовжує своє відтворення в період пандемії «COVID-19» [1].

Методологією дослідження є використання герменевтичного, конкретно-історичного та компаративістського аналізу оприлюднених текстів, що містять у собі усі види гумору щодо пандемії коронавірусу та спроб його осмислення, що надало можливість зробити деякі висновки, які надаються нижче.

I. Гумор за часів пандемії – складне явище, яке можна розглядати у багатьох площинах:

- об'єкта та суб'єкта висміювання, їх поєднання, співглядача, свідка та наукового аналітика, філософської рефлексії, дискурсу;
- з точки зору жанрової характеристики фіксуються усі форми вираження від жартів, анекдотів до сатири, іронії та сарказму.

II. З антропологічного та демографічного виміру, культурологічної, політичної, психологічної та релігійної точки зору. в поєднанні з географією країн, де цей гумор набуває поширення, та стадією розвитку пандемії:

- йому властиві ознаки гумору взагалі та усі його адаптивні функції (звільняюча, захисна, критична, оцінювальна, інтегративна, демократизуюча, та інші), втілення яких може викликати протилежні гумору реакції;

- в умовах сучасних інформаційних технологій, найбільш актуальними стають тексти, що оприлюднені в соціальних мережах (слогани, піріжки, «фотожаби», відео сюжети, комікси, демотиватори, анекдоти, гіфки, і т. ін.);

- II. До особливостей сміхової культури за часів пандемії «COVID-19» можна віднести:

1. Сам об'єкт висміювання. Схожість цієї пандемії з попередніми не виключає її унікальності. Ще ніколи карантинні заходи в історії людства не мали такої тотальності в глобальному вимірі і такого масового їх дотримання. Звісно, уперше з'явився гумор і з приводу обов'язковості виконання таких вимог як самоізоляція, носіння масок та рукавичок тощо.

2. Інформаційна хвиля, що вплинула на усі сторони відновлення суспільства у період пандемії захлиснула і сферу сміхової культури, бо майже усі тексти мають відношення до неї, оприлюднені в соціальних мережах. Ніякого порівняння з карнавальною культурою Середньовіччя у Європі, чи з естрадною сатирою пізнього СРСР.
3. Як констатує Мішель В'євйорка: «Довкола COVID-19 спостерігається протистояння двох таборів: здорового глузду і дрімучості. Перший звертається до розуму, науки, знань, аргументації та послідовного демонстрування фактажу. Натомість, другий апелює до віри, переконань, містичних знаків, теорії змови й сил темряви» [1].

Відома антрополог Олександра Архипова, яка збирає колекцію фейків про коронавірус, розповідає про явні дурощі щодо коронавірусної пандемії, які породжує, перш за все невігластво, що вже саме по собі може викликати усмішку у більш обізнаних людей [2].

Мабуть ще однією рисою сміхової культури сучасної пандемії є його гумористичне ставлення до конспірологічних теорій поширення коронавірусу, та різних фейків щодо лікування, загроз пандемії [3].

III. Гумор рекомендовано вживати як засіб проти паніки, що може викликати посмішку залежно від форми подання цієї рекомендації і, наприклад, серед порад психологів, яких варто дотримуватися під час пандемії громадянам України, знаходимо і таку: «Використовуйте гумор при небезпеці виникнення й на ранній стадії розвитку паніки, який сприяє зняттю панічної напруги» [4].

IV. Філософи почали висловлюватися про пандемію «COVID-19» майже з самого її початку. В їх виступах йшлося не стільки про самі карантинні вимоги та ставлення до них у суспільстві, скільки о можливих наслідках втручання держави у сфери прав людини [5], не без іронії та сарказму деякі дослідники фіксували, що на тлі баналізації анекдоту у попередні роки «Сфера гумору – переживає дійсний ренесанс» [6].

Інші нагадують що: «Ціннісний світ вельми порушено постмодерністською критикою, котра іронію призвела в універсалії» [7].

Але, треба зауважити, як казав Саймон Крічлі: «тексти, що написані філософами о коронавірусі либонь скучно прогнозуєми, марні переживання, скандально-опортуністичні, либонь безглузді [8], а за

думкою Даниїла Жайворонка, взагалі можуть сприйматися як фарс» [Там само].

Не можемо втриматися від того, щоб навести хоча б одну більш-менш повну цитату щодо коронавірусу з українських філософів «Ми ще живемо в цій ситуації, проживаємо й переживаємо її, тому навряд чи здатні повно й адекватно її осмислити.

Тим часом коронавірус виявляється стимулом для філософських рефлексій, мабуть, не меншою мірою, ніж для формування імунітету.

Пандемія ставить руба філософські питання і оголює філософські проблеми.

Певен, справжні філософи ще скажуть (і вже кажуть) із цього приводу своє мудре слово. Багато слів. І дуже мудрих. А я хочу небагато. І дуже простих. Якщо хочете, навіть банальних. Бо, попри всю ексклюзивність і безпрецедентність (ха-ха!) нашого теперішнього штибу життя (історія іронічно посміхається в куточку!), ми таки потребуємо ясного (пере)усвідомлення деяких не конче самоочевидних філософічних банальностей» [9].

З погляду на сутички між громадянами та поліцією в багатьох країнах світу за часів пандемії, можна дійти дуже невтішного висновку – почуття гумору серед усіх верств населення ще досі не панує над іншими формами соціальної адаптації, і хоч воно є вагомим антропологічним внеском у виживання людства, все ж можна згадати, що з погляду відомої притчі: «якщо всі жителі пограбованого міста сміються, то втрачати вже їм не має чого».

Література:

1. В'єйорка М. Тест на здоровий глузд / Режим доступу:- <https://tyzhden.ua/Columns/50/242693>

2. Никитинский Л. Новое невежество. Как создаются фейки о коронавирусе: технологию раскрывает фольклорист Александра Архипова/ Режим доступа:- <https://novayagazeta.ru/articles/2020/05/09/85307-novoe-nevezhestvo>

3. Бодэ В.Смеяться, когда страшно. Юмор и конспирология во время пандемии/ Режим доступа:- <https://www.svoboda.org/a/30631419.html>

4. Поради психологів, яких варто дотримуватися під час пандемії/ Режим доступу:- <http://chas-z.com.ua/news/82477>

5. Матвійчук М. У світі точиться дискусія про наслідки коронавірусу між інтелектуалами. Ми записали найцікавіше/ Режим доступу:- <https://hmarochos.kiev.ua/2020/04/22/u-sviti-tochytsya-dyskusiya-pro-naslidky-koronavirusu-mizh-intelektualamy-my-zapysaly-najtsikavishe/>

6. Давыдов И. Юмор висельников. Смех в эпоху пандемии / Режим доступа:- <https://snob.ru/entry/190722/>

7. Разумов П. Юмор во время пандемии/ Режим доступа:- <https://stenograme.ru/b/metaphysics/umor-vo-vremya-pandemii.html>

8. Жайворонок Д.Туалетная бумага как симптом: почему трагедия COVID-19 превращается в философский фарс/ Режим доступу:- <https://knife.media/philosophical-farce/>

9. Тихолоз Б. 12 трюїзмів карантинної філософії/ Режим доступу:- <https://forpost.lviv.ua/replika/26933-12-triuzmiv-karantynnoi-filosofii>

Мельніков А.С.

Національний університет «Одеська юридична академія»

(Україна, м.Одеса),

професор кафедри соціології та психології,

доктор соціологічних наук, доцент

НЕГАТИВНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ДОСВІД: ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВА

На сучасному етапі розвитку соціологічної теорії поняття кризи, турбулентності, ризику, травми увійшли до професійного лексикону і використовуються для опису втрати глобальної соціальної системою тих фундаментальних властивостей, що виникли разом із становленням логіко-раціональної конституції суспільств епохи модерну. З урахуванням тенденції акцентування кризової проблематики, важливим для соціології стає аналіз не стільки її онтичних, скільки онтологічних, екзистенційних характеристик, які визначають спрямованість широкомасштабних соціальних змін.

Категорія негативного досвіду стала ключовою для екзистенціальної соціології та екзистенціалізму в його міждисциплінарному вимірі. Згідно із поглядами представників цієї течії, саме через трагічне усвідомлення своєї термінальності, неминучості страждань та